

Л.М. Ганущак-Єфіменко, І.В. Коберник

НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ*

У статті викладено результати досліджень у сфері розвитку інтеграційної діяльності. Проаналізовано міжнародний досвід складових інтеграційного розвитку, визначено чинники в українській економіці, подолання яких дозволить збільшити випуск інноваційної та високотехнологічної продукції, запропоновано комплекс заходів щодо активізації процесів інтеграційного розвитку суб'єктів господарювання.

Ключові слова: інтегрований розвиток, інтегровані бізнес-структури, економіка знань, інноваційний потенціал.

Рис. 1. Літ. 12.

Л.М. Ганущак-Ефименко, И.В. Коберник

НАПРАВЛЕНИЯ АКТИВИЗАЦИИ ПРОЦЕССОВ ИНТЕГРАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

В статье изложены результаты исследований в области развития интеграционной деятельности. Проанализирован международный опыт составляющих интеграционного развития, определены факторы в украинской экономике, преодоление которых позволит увеличить выпуск инновационной и высокотехнологичной продукции, предложен комплекс мер по активизации процессов интеграционного развития субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: интегрированное развитие, интегрированные бизнес-структуры, экономика знаний, инновационный потенциал.

L.M. Ganushchak-Yefimenko, I.V. Kobernyk

DIRECTIONS IN ACTIVIZATION OF INTEGRATIONAL DEVELOPMENT PROCESSES FOR DOMESTIC ECONOMIC AGENTS

The article presents the results of the research in the field of the integrative activities development. The international experience concerning the components of the integrational development is analyzed; factors within the Ukrainian economy, overcoming of which would increase the release of innovative and high-tech products, are determined; and a complex of measures for activization of the processes of the entities' intergrational development is offered.

Keywords: integrated development; integrated business structures; knowledge economy; innovative potential.

Постановка проблеми. Останнім часом процеси глобалізації й зростання динамічності середовища господарювання, поєднані з інформатизацією суспільства, стають основою переходу до нової моделі економічного розвитку національної економічної системи. Поряд із цим відбувається ускладнення умов ведення конкурентної боротьби й актуалізується потреба виходу національних товаровиробників на світовий ринок. Підтримка ж ефективної зовнішньоекономічної діяльності товаровиробників можлива лише за умови зростання їх

* статтю підготовлено на основі доповіді на X-му ювілейному міжнародному науковому семінарі «Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці, освіті та подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи» (27 червня – 1 липня 2011 р., Київ – оз. Світязь).

інноваційного потенціалу. Одним з напрямків такого зростання є розширення інтеграційних процесів і виникнення об'єднань підприємств.

Аналіз останніх досліджень. Зростання національної економіки й подолання кризових наслідків можливі лише при орієнтації на розвиток технологій шостого та сьомого інноваційних укладів. Зараз же, коли домінує продукція третього (58%) та четвертого (38%) укладів, варто погодитися з В.М. Гейцем [2], що лише забезпечення взаємовигідного обміну інноваційними розробками на підґрунті виникнення різних форм інтеграції товаровиробників дозволить вивести економіку на шляхи прискореного випереджаючого зростання. Важливого значення при цьому набувають інформатизація суспільства та питання формування контурів економіки знань. Разом з тим, більша частина наявних досліджень [3; 5; 6] зводиться до відокремленого вивчення управління знанням на одиничному підприємстві. Розробки, присвячені розгляду об'єднань суб'єктів господарювання [5; 6], є майже винятком із загального пласту літератури. Враховуючи ж подане в [4] положення про потребу переорієнтації на принципи кооперативності замість конкурентності, можна розглянути подані в [5] характерні риси економіки знань як мотиву до розширення інтеграційного співробітництва.

Невирішені частини проблеми. За таких умов актуалізується потреба вивчення напрямів активізації процесів інтеграційного розвитку національних суб'єктів господарювання. Отже, поглиблене вивчення процесів виникнення й розвитку інтегрованих об'єднань суб'єктів господарювання слід починати з розгляду впливу рис економіки знань на інтеграційний розвиток.

Мета дослідження: викласти результати досліджень у сфері розвитку інтеграційної діяльності, а також проаналізувати міжнародний досвід складових інтеграційного розвитку, визначити чинники в українській економіці, подолання яких дозволить збільшити випуск інноваційної та високотехнологічної продукції.

Основні результати досліджень. Варіант такого розгляду подано на рис. 1. Зазначені на рис. 1. характеристики економіки знань відповідають нинішній інформаційно-комунікаційній хвилі НТП. Її вплив на інтеграцію відзначає значне коло дослідників [7; 9]. Разом з тим емпіричним підтвердженням впливу поданих рис економіки знань на динаміку інтеграційного розвитку є:

- 6–8-відсотковий середньорічний приріст світового ринку інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІКТ), розподіл якого відбиває (США – 34%, Європа – 29%, Японія – 12%, решта країн – 25%) рівень розвитку регіонів світу [5];

- перевищення темпів зростання національного сектору інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) порівняно з промисловістю в цілому; зростання у 2009 р. експорту інформаційних послуг на 40% й збільшення сектору ІТК на 25% при зростанні ВВП й обсягів виробництва промисловості на 9% та 16% відповідно [6, 96];

- зростання впродовж останніх 20 років частки продукції галузей високих технологій в експорті продукції обробної промисловості (індикатор глобальних структурних змін), зокрема для Фінляндії – з 5% до 20% (до 55 млрд. дол. США), США – з 19% до 27,5% (до 190 млрд. дол. США), Китаю – з 5,6% до 15,6% (до 27 млрд. дол. США) [4];

- четверта позиція України у світі після США (194 тис.), Індії (145 тис.) та Росії (68 тис.) за кількістю сертифікованих програмістів і щорічний 30-тисячний випуск фахівців, які мають освіту у сфері ІТ [4];

- існування суперечностей у розвитку інформаційного суспільства в Україні, коли при високому індексі освіченості (98%) наявні низька технологічність і слабка розвиненість інфраструктури промисловості, а значні темпи приросту ІТ-сектору забезпечили лише 70-е місце з 80 за індексом телекомунікаційної підготовленості [4].

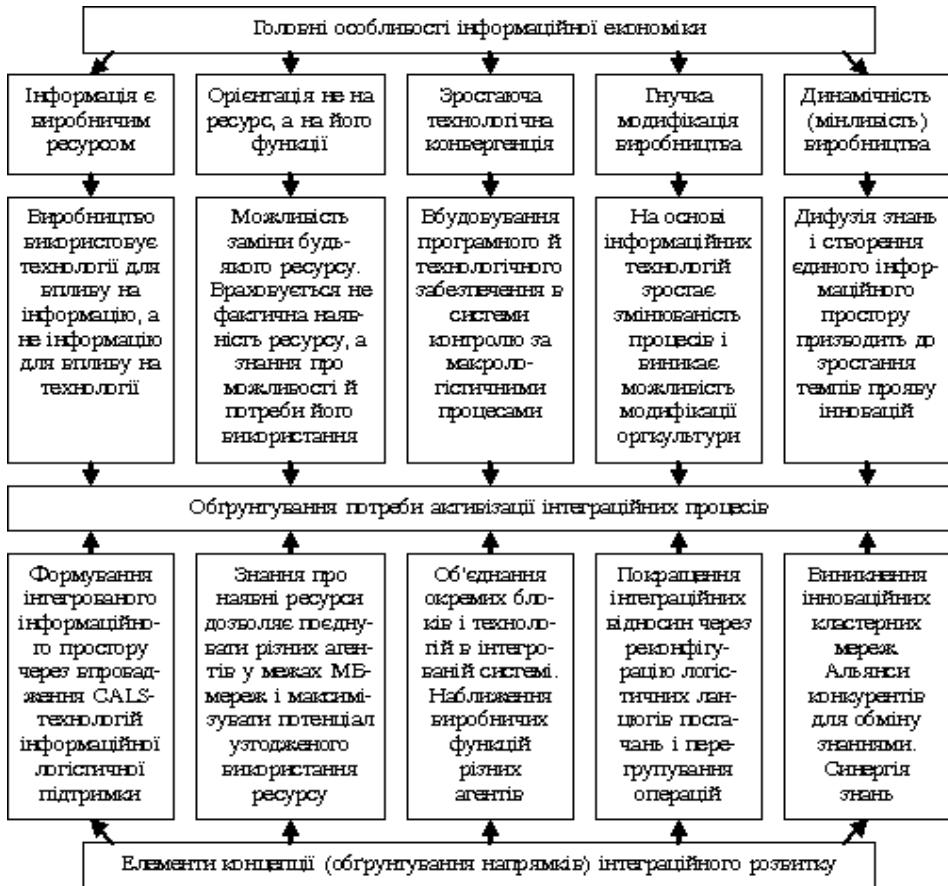

Рис. 1. Характерні риси економіки знань як мотиви поширення інтеграційного співробітництва [6, 20]

Розгляд рівня розвитку ІКТ-технологій було проведено з метою відображення можливості утворення інтегрованих зв'язків і перетворення національної економіки в мережеву інтеграційну систему. Домінування в такій системі найбільш інформованих і готових до інновацій гравців [10, 40] максимізує можливі вигоди від скоординованої діяльності [12, 19]. Відповідно до Закону України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства» від 09.01.2007 № 537-V, інформаційна економіка – сучасна форма економічної

діяльності, заснована як на глобальному інтегрованому електронному середовищі й програмному забезпеченні, де домінують знання й інформація, так і на високій динаміці попиту та пропозиції з боку науки [1]. Причому мова йде не тільки про велику питому вагу надходжень у ВВП країни від виробництва інформації з інформації і за її допомогою, але й про необхідність утворення національних інноваційних і конкурентних товариств з окремих учасників ринку [7]. Орієнтуючись же на працю [8], можна підтвердити думку про необхідність створення інтегрованих середовищ навчання, де відбуватиметься комерціалізація нових знань [4].

Отже, концептуально-методологічною основою створення умов для прогресивного економічного зростання на основі дифузії інноваційних знань може бути орієнтація на інтеграцію бізнес-процесів різних суб'єктів господарювання й оптимізацію взаємин, що виникають під час їх стратегічної взаємодії.

Висновки. Базовими напрямками активізації процесів інтеграційного розвитку національних суб'єктів господарювання можуть бути такі:

1. Поява різних, локально організованих форм об'єднання суб'єктів господарювання, обумовлена активізацією інтеграційних тенденцій у розвитку світової економіки, що потребує розбудови належного теоретико-методологічного базису, орієнтованого на максимально повне використання переваг інструментарію нової інституціональної економічної теорії.

2. Сутнісною формою прояву інтеграційного розвитку є створення простору інституціоналізації відносин, який можна ідентифікувати або як мережну структуру угод, організаційних рутин і моделей реалізації процесів взаємосприяння інтегрованими суб'єктами, або як утворену для виробництва власних інститутів коаліцію суб'єктів господарювання.

3. Внутрішнє структурування інтегрованих структур може відбуватися як через формування мереж узгодження параметрів взаємодії, параметри й кількість яких відповідають внутрішньому структуруванню інтегрованої цілісності, так і за обраними напрямками життєдіяльності.

4. Інтеграційний розвиток реалізується через проведення узгоджених трансформацій суб'єктами господарювання для забезпечення динамічного доповнення компетенції суб'єктів і переведення інтегрованої цілісності на новий вид функціонування шляхом перегляду рівнів свободи учасників структурованого інтеграційного об'єднання.

5. Поетапне підпорядкування механізмів управління суб'єктами господарювання вимогам внутрішнього середовища утворює єдину скоординовану відкриту саморегулюючу систему, засновану на балансі очікувань і конкурентно-коопераційної взаємодії, що регулюється формалізованою економіко-владною структурою та являє собою модель кластерно-мережевої взаємодії.

Оцінювати ефективність переходу до інтегрованої структури можна через зменшення рівня трансакційних витрат, отримання додаткових конкурентних переваг, виникнення компліментарних активів чи прояв ефекту синергії. Відповідно, кожен етап інтеграційного розвитку викликатиме зміну параметрів й ефективності використання потенціалу інтегрованих бізнес-структур у цілому та окремих суб'єктів.

1. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства: Закон України від 09.01.2007 №537-V // zakon1.rada.gov.ua.
2. *Геєць В.М.* Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку. – К.: Ін-т екон. прогнозів.; Фенікс, 2003. – 1008 с.
3. *Гладун А.Я., Рогушина Ю.В.* Онтології в корпоративних системах // Корпоративні системи. – 2006. – №1. – С. 23–28.
4. *Гнатюк С.Л., Здіорук С.І.* Проблеми становлення інформаційного суспільства в Україні // Стратегічні пріоритети. – 2007. – №1. – С. 95–101.
5. *Голембиовський С.А.* Концепция создания территориальной модели интегрированных бизнесов // www.cfip.ru.
6. *Гончарук В.А.* Развитие предприятия. – М.: Дело, 2000. – 244 с.
7. *Горбатов В.М.* Интегрированные структуры бизнеса в мировой экономике: Монография. – Х.: Инжек, 2005. – 168 с.
8. *Горбатов В.М.* Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса. – Х.: ИНЖЕК, 2006. – 592 с.
9. *Гордієнко Л.Ю.* Теоретична основа розбудови методології управління організаційними трансформаціями // Научные труды Донецкого национального технического университета: 36. наук. праць. – Серия: Экономическая. – Выпуск 103-4. – Донецьк: ДонНТУ, 2006. – С. 48–55.
10. *Городецкий В.И., Грушинский М.С., Хабалов А.В.* Многоагентные системы // www.gaa.org.
11. *Городний В.И.* Стратегия формирования и развития крупной корпоративной компании: на примере ОАО «Татнефть». – М.: Дело, 2005. – 304 с.
12. *Готтишалк П., Соли-Сетере Х.* ИТ-аутсорсинг: построение взаимовыгодного сотрудничества. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 390 с.

Стаття надійшла до редакції 21.07.2011.